



Әл-Фараби атындағы  
Қазақ ұлттық  
университеті

# QAZAQ

# UNIVERSITETI

Апталық  
1948 жылдың  
20 сәуірінен шыға  
бастады

№14 (1840)  
14 мамыр  
2022 жыл

www.kaznu.kz

facebook.com/KazakhNationalUniversity

vk.com/kazuniversity

instagram.com/KAZNU\_FARABI

## Ыстамбұлда ҚазҰУ филиалы ашылды



Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев Түркияға алғашқы ресми сапары аясында Президент Тайып Ердоғанмен кездесті. Мемлекет басшылары саяси, сауда-экономикалық және мәдени-гуманитарлық салалардағы ынтымақтастықты кеңейтуге ерекше көңіл бөліп, қазақ-түрік стратегиялық серіктестігінің ауқымды мәселелерін талқылады. Кездесуде түрлі салаларда, соның ішінде ғылым мен білім саласында бірқатар маңызды үкіметаралық келісімдерге қол қойылды.

ҚазҰУ көшбасшы университеттердің бірі ретінде танымалдығын арттырып, шетелдіктермен әріптестік аясын кеңейтуде.

Университет филиалы жоғары кәсіптік білім беру бағдарламасын іске асырып, ғылым мен білімнің халықаралық ғылыми-білім беру кеңістігіне интеграциялануына ықпал етеді. Сонымен қатар ғылым мен білімнің дамуына ғылыми-әдістемелік және кадрлық өсуіне ықпалын тигізіп, университеттің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

Жалғасы 2-бетте

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Орталық Азия елдері университеттері ректорларының I халықаралық форумы өтті. Форум жұмысына ҚР Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетов, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев және Орталық Азия елдерінің білім, ғылым саласы министрлері мен ЖОО ректорлары қатысты.

Комилжон Каримов. Спикердің айтуынша, мұндай іс-шаралар, соның ішінде 2020 жылы өткен Орталық Азия елдері Білім министрлерінің конференциясы сияқты өзара тиімді ықпалдастық орнатуға мүмкіндік беретін халықаралық, өңіраралық және университетаралық

## Орталық Азия университеттері ректорларының форумы өтті



Форумда сөз сөйлеген министр Асхат Аймағамбетов барлық қатысушылар мен қонақтарға жылы лебізін білдіріп, Орталық Азия ЖОО-лары арасында білім мен ғылымды дамытуға басымдық беріп, озық бағыттар бойынша сапалы зерттеулер жүргізу, инновацияларды енгізуге байланысты қарым-қатынастарды нығайтуды алға тартты.

«Орталық Азия уни-

верситеттері ректорларының I форумына қатысушылардың беделді құрамы оның жоғары деңгейдегі форум екенін көрсетеді. Бұл формат университетаралық байланыс орнатып, тәжірибе алмасу алаңы ретінде сұранысқа ие болатынына сенімдіміз», – деді өз сөзінде Өзбекстан Республикасы Жоғары және орта арнаулы білім министрінің бірінші орынбасары

байланысты жандандыруға серпін береді. Қазіргі таңда Өзбекстанда жоғары білім беру саласында жүзеге асырылып жатқан ауқымды реформалар туралы айта келіп, Каримов мырза Форум ұйымдастырушыларына ризашылығын білдіріп, шараның жемісті өтетініне сенім білдірді.

Жалғасы 2-бетте

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Ташкент мемлекеттік экономика университетінің проректоры, ғылыми-зерттеу орталығының директоры Мухитдин Калоновпен кездесу өткізді.

## Ташкент университетімен байланыс нығаяды



алмасу және білім мен ғылым саласында бірлесіп жұмыс істеу.

Кездесуде университет басшысы Жансейіт Түймебаев құрметті мейманға Өзбекстан жоғары оқу орындарымен бірлесіп жұмыс жүргізудегі ҚазҰУ-дың тәжірибесімен бөлісті. Сондай-ақ өз сөзінде ректор бүгінгі келісім жаңа мүмкіндіктер мен жоғары оқу орындары арасындағы ынтымақтастықты арттыруға серпін беретінін атап өтті.

Өз кезегінде Мухитдин Калонов кездесуге мүмкіндік бергені үшін білім ордасының басшысына

ризашылығын білдіріп, өз ойын ортаға салды.

«Меморандум аясында біз оқытушылар мен студенттер алмасып, мәдени іс-шаралар өткіземіз. Бұл тәжірибе алмасуға үлкен мүмкіндік береді. Сондықтан да бүгінгі бастама екі елдің білімі мен ғылымының дамуына үлес қосады деп сенемін», – деді Ташкент мемлекеттік экономика университетінің проректоры.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ

Михаил ГРИФ:

«Буду делать  
все, что  
от меня  
зависит...»

3 >>



Мақсат –  
май  
құрамын  
қауіпсіз ету

4 >>



Военная  
кафедра  
готовит  
настоящих  
патриотов

6 >>



## Ыстамбұлда ҚазҰУ филиалы ашылды

## Орталық Азия университеттері ректорларының форумы өтті

Соңы. Басы 1-бетте

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев өз сөзінде Орталық Азиядағылыми ұйымдар мен университеттер арасындағы ынтымақтастықты кеңейту және озық тәжірибе алмасудың маңыздылығын, сондай-ақ бүгінгі форумдағы диалогтың болашақ ұрпақтың экономикалық тұрақтылығы мен өмір сүру сапасына қосқан үлес екенін атап өтті. Университет басшысы ҚазҰУ-дың алдағы даму бағдарламасының негізгі бағыттары мен жоспарын, халықаралық әріптестіктің географиясы мен жасалған соңғы ғылыми жобалардың нәтижелері жайында баяндап берді.

«Күні кеше ғана Түркияның Ыстамбұл қаласында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің филиалын аштық. ҚазҰУ Орталық Азия университеттерімен тығыз байланыс орнатып, ынтымақтастық туралы 30-ға жуық келісімге қол қойған. Сонымен қатар ағымдағы жылдың 26 мамырында Қазақстан Президентінің Қырғыз Республикасына сапары аясында Бішкек қаласында университетіміздің кезекті филиалын ашу жоспарлануда», – деді университет басшысы.

«Біздің университет ұлттық және халықаралық деңгейде мойындалғанына қарамастан,



әлемдік деңгейдегі зерттеу университетіне айналуы мақсат етіп отыр. Жетілдірілген ғылыми зертханалар құрылууда. Университет кампусын кешенді жаңғырту және Smart технологияларды қолдану басталды. QS By Subject жаһандық пәндік рейтингінде университеттің білім беру бағдарламаларын одан әрі ілгерілету студенттер санын арттырады», – деді Жансейіт Түймебаев.

Пленарлық отырыста сонымен қатар Қырғыз Республикасы Білім және ғылым министрінің орынбасары Расул Абазбек уулу, Тәжік ұлттық университетінің ректоры Кобилджон Хушвахтзода және т.б. баяндама жасады.

Халықаралық шара аясында «Жаһандық бәсекеге қабілеттілік, ЖОО ұжымы мен студенттерінің ұтқырлығы» және «Жоғары оқу орындарының цифрлық транс-

формациясы және Орталық Азия елдері зерттеу кеңістігінің интеграциясы» тақырыбында сессиялар өтіп, онда орталық-азиялық жоғары оқу орындарының өкілдері өз ұйымдары негізінде екі ел үшін бірлескен зерттеулер қалай жүргізілетіні туралы тәжірибелерімен бөлісіп, екіжақты ынтымақтастықты нығайтудың мәселелерін талқылады.

Форум жұмысының соңында 19 ЖОО арасында екіжақты маңызды бағдарламалық құжаттар мен келісімдерге қол қойылды. Сондай-ақ Орталық Азия елдері ЖОО Альянсының 2022-2023 жылдарға арналған жұмыс жоспарын дамыту бойынша форумның ұсынымдары қабылданды.

Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ

Соңы. Басы 1-бетте

Бүгінгі таңда QS әлемдік рейтингінде топ-200 үздік жоғары оқу орындарының қатарына кіретін Қазақстанның ең үздік университеті Түркияның 20-дан астам жоғары оқу орындарымен ынтымақтастық байланыс орнатты.

Филиалдың ашылуы академиялық ұтқырлық аясындағы жобаларды жүзеге асыруға, оқытушылар мен студенттер алмасуға, сондай-ақ бірлескен ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізуді көздейді. Бұл – ҚазҰУ мен Түркия университеттері арасындағы екіжақты қарым-қатынасты дамытудағы үлкен қадам. Жыл басынан бері Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың сегіз факультетінің 247 магистранты Түркия университеттерінде ғылыми-зерттеушілік тәжірибе мен тағылымдамадан өтуде.

Университет мамандарының айтуынша, филиал жұмыс істей бастаған бірінші жылы Түркия Республикасы мен басқа да шет мемлекеттерден 500 студент қа-

былдау жоспарлануда. «ҚазҰУ филиалы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің кәсіптік білім беру бағдарламалары бойынша жұмыс істейді. Филиал базасында қосымша кәсіптік білім беру бағдарламалары, ғылыми жобалар мен сараптамалық-талдау бағытындағы зерттеулер жүзеге асырылатын болады», – деді ашылу салтанатында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев.

Бұған қоса, Ыстамбұлда Қазақ ұлттық университеті мен Hacettepe University арасында ынтымақтастық туралы келісімге қол қойылды. Бұл меморандум бірлескен білім беру бағдарламалары мен жобаларды іске асыруға, екі оқу ордасы арасындағы ынтымақтастықты дамытуға ықпал етеді. ҚазҰУ-дың білім беру бағдарламалары үлкен сұранысқа ие, сондықтан көптеген елдер университет филиалын ашуға мүдделі.

Гүлжан МЕДЕТ

## Тәжікстан ЖОО-ларымен ынтымақтастық артады



## XIII Бағызбаева оқулары

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде филология ғылымының докторы, профессор Мая Бағызбаеваның 90 жылдық мерейтойына арналған «XIII Бағызбаева оқулары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Ғылыми басқосуға ҚазҰУ ғалымдары, тіл жанашырлары, оқытушылар мен білім алушы жастар қатысты. Жиында ғалымдар пікір алмасып, тәжірибе бөлісіп, заманауи филологияның өзекті мәселелерін талқылады. Кездесу барысында Абай институтының директоры, филология ғылымының докторы, профессор Жанғара Дәдебаев зерделі ғалым Мая Бағызбаеваның мәдениет пен өнерге деген көзқарасы ерекше болғанын атап өтті.

Орыс тілі мен әдебиеті пәні оқытушыларының халықаралық қауымдастығы президиумының мүшесі және Қазақстандағы қа-



уымдастықтың президенті, Халықаралық жоғары оқу орындары ғылым академиясының академигі, филология ғылымының докторы Элеонора Сүлейменова өз баяндамасында М.Бағызбаеваның мұрасы филологтардың барлық буыны үшін баға жетпес қазына екенін жеткізді.

Конференцияның тақырыптық секцияларында Бақыт

Қайырбековтің «Дәуір тоғысында» деректі фильмі көрсетілді. Сондай-ақ «Конспект» кітабының тұсаукесері (Е.Сүлейменова, Н.Шаймерденова, Д.Ақанова, М.Аймағамбетов) мен «Әлсүметтік лингвистика, теория және аударма практикасы» зертханасының ашылу рәсімі ұйымдастырылды.

Света ӨМІРФАЛИЕВА



Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Тәжікстан мемлекеттік университетінің басшысы Кобилджон Хушвахтзода бастаған делегациямен кездесті. Тараптар екіжақты ынтымақтастықты одан әрі арттыру мәселелерін талқылады.

Жансейіт Түймебаев Тәжікстан елінен келген меймандарды ыстық ықыласпен қарсы алды. Өз сөзінде білім ордасының басшысы Тәжікстанның жоғары оқу орындарымен серіктестікті дамытуға дайын екенін жеткізді. Сондай-ақ ол жемісті ынтымақтастық пен өзара іс-қимылды кеңейтуге бағытталған бастамаларды қолдауға ниетті екенін атап өтті.

Нұрсұлтан ЖЕКСЕНБАЕВ





Один из известных ученых России, который преподает в КазНУ имени Аль-Фараби – Гриф Михаил Геннадьевич. Он окончил в 1982 году Новосибирский электротехнический институт (ныне Новосибирский государственный технический университет, НГТУ) по специальности «прикладная математика». В 1987 году защитил кандидатскую диссертацию, в 2002 году – докторскую, в 2004 получил ученое звание профессора. В настоящее время – профессор кафедры автоматизированных систем управления НГТУ, где ведется подготовка научно-педагогических кадров через аспирантуру и докторантуру, действует специализированные советы по защите докторских диссертаций. За время работы в НГТУ, занимал различные должности (м.н.с., ст.н.с., доцент, профессор, заведующий кафедрой, декан), в 2010 году Михаил Гриф баллотировался на должность ректора НГТУ.

Михаил ГРИФ, профессор НГТУ:

## «Буду делать все, что от меня зависит...»

В настоящее время профессор Михаил Гриф в НГТУ читает лекции, проводит практические занятия со студентами, аспирантами, молодыми учеными и слушателями повышения квалификации (в том числе зарубежными) по курсам: «Интеллектуальные системы» (магистранты) и «Интеллектуальные системы и технологии» (бакалавры), руководит бакалаврскими и магистерскими работами студентов, а также аспирантами.

С Казахским национальным университетом имени Аль-Фараби мое сотрудничество началось в марте 2020 года, когда к нам в НГТУ на трех месячную научную стажировку приехал докторант НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» Амантур Амангельдыевич Умаров. Стажировка проводилась под моим научным руководством на кафедре автоматизированных систем управления по теме «Разработка ситуационной интеллектуальной системы управления мини-теплицей на базе IoT устройств». Совместная работа с Амантуром Умаровым была весьма продуктивной, и я согласился быть его зарубежным руководителем по защите диссертации на степень PhD. Также в сентябре этого года мне было сделано предложение от заведующей кафедрой «Искусственный интеллект и Big Data» Маддины Есимхановны Мансуровой стать зарубежным профессором НАО «КазНУ имени Аль-Фараби», что я, с благодарностью, и принял. На кафедре «Искусственный интеллект и Big Data» я преподаю уже два года. Веду курсы дисциплин «Введение в интеллектуальные системы управления» и «Интеллектуальные системы управления в IoT» (образовательная программа: 6В07108 Интер-

нет вещей и Big Data). Кроме того руководю подготовкой магистерской диссертацией, – рассказывает о себе Михаил Геннадьевич.

Международная научная и учебная деятельность профессора Грифа М.Г. связана, в основном, с такими странами, как Китай, Индия, Казахстан, Монголия, Республика Корея, Германия, Ирландия. Его общий список трудов включает более 400 научных работ, в том числе 5 монографий, 17 учебных пособий, 24 свидетельств о государственной регистрации программ для ЭВМ, более 80 работ из списка ВАК, SCOPUS, Web of Science. Являлся научным руководителем 1 докторской и 4 кандидатских диссертаций (в том числе аспирантки целевой подготовки из Монгольской Народной Республики). Входит в состав 2-х диссертационных советов по защите докторских диссертаций при Новосибирском государственном техническом университете.

Научные интересы Михаила Геннадьевича связаны с двумя научными направлениями – «Методы проектирования человеко-машинных систем» и «Системы компьютерного сурдоперевода для глухих». Для них он разработал модели, методы и алгоритмы оптимизации процессов функционирования сложных человеко-машинных систем (ЧМС) на основе вероятностных и нечетких показателей эффективности, качества и надежности, а также гибридные экспертные системы проектирования ЧМС различных ти-

**Научные интересы Михаила Геннадьевича связаны с двумя научными направлениями – «Методы проектирования человеко-машинных систем» и «Системы компьютерного сурдоперевода для глухих». Для них он разработал модели, методы и алгоритмы оптимизации процессов функционирования сложных человеко-машинных систем (ЧМС) на основе вероятностных и нечетких показателей эффективности, качества и надежности, а также гибридные экспертные системы проектирования ЧМС различных типов (САПР, АСНИ и т.п.).**

пов (САПР, АСНИ и т.п.). Также им разработаны модели, методы и алгоритмы перевода звучащей русской речи на русский жестовый язык глухих и наоборот, а также методы визуализации жестовой речи на основе компьютерного манекена человека-сурдопереводчика. По этим двум направлениям Гриф М.Г. является научным руководителем более 30 различных НИР, НИОКР, грантов РФФИ, ФПГ КНТП и т.п.

– В целом, должен отметить, хороший уровень подготовки магистрантов НАО «КазНУ имени Аль-Фараби», их высокую мотивацию к освоению знаний и навыков. Если сравнивать с магистрантами НГТУ, по аналогичной специальности, то, на мой взгляд, в НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» нужно несколько повысить базовую математическую подготовку. Хотел бы также отметить высокую квалификацию работников кафедры «Искусственный интеллект и Big Data», в которой я имел возможность убедиться, присутствуя и выступая на научных семинарах. Особо отмечу высочайший уровень организационной работы Маддины Мансуровой, ее

помощь во всех вопросах, которые у меня возникали.

Если говорить про мои дальнейшие планы сотрудничества с НАО «КазНУ имени Аль-Фараби», то я с большим удовольствием продолжу. Также буду делать все, что от меня зависит, в развитии научных связей между НГТУ и НАО «КазНУ имени Аль-Фараби», между Россией и Республикой Казахстан, – тепло отзывается о нашем университете новосибирский ученый.

Его учебное пособие раскрывает подходы, модели, методы и технологии построения систем компьютерного сурдоперевода русской речи (текста) на русский жестовый язык для поддержки коммуникаций глухих и слышащих граждан России. Пособие адресовано студентам и специалистам, изучающим системы искусственного интеллекта и человеко-машинного взаимодействия. Работа подготовлена на кафедре автоматизированных систем управления для студентов дневного отделения по курсу взаимосвязанных дисциплин «Интеллектуальные системы» и «Системы искусственного интеллекта», «Информатика и вычислительная техника» (магистерская программа «Компьютерное моделирование систем», квалификация «магистр»), «Информатика и вычислительная техника» (квалификация «бакалавр»).

Каиржан ТУРЕЖАНОВ

## Новые горизонты космических проектов

Космос привлекал внимание человечества на протяжении десятков тысяч лет. Древние цивилизации разработали календари, основанные на движениях небесных тел, будущие события были предсказаны на основе звезд, которые были видны в ночном небе, и легендарная Вавилонская башня была построена с целью позволить человеку достичь небес. Сегодня исключительно важно, что космос признан всеобщим достоянием, в котором допускается деятельность каждого государства, и при этом не всякая деятельность, а только такая, которая не наносила бы ущерба другим государствам.



На сегодняшний день космический потенциал любого государства становится устойчивым показателем его успешности, как в экономическом, так и в политическом плане. В этой связи наблюдается стремление государств к достижению космического превосходства для конвергенции его в один из факторов своего мирового лидерства. Используя результаты космической деятельности, внедряя результаты научно-технических достижений в сфере космических исследований в различные отрасли, государства реализуют и достигают ряд целей технологического и экономического характера, укрепляя свой авторитет на международной арене среди других субъектов международного общения, и обретает более весомое политическое влияние для участия в событиях мирового масштаба.

Сегодня Казахстан имеет все возможности и ресурсы, чтобы стать самостоятельной космической державой. В связи с цифровизацией всех отраслей экономики стран происходит переадресация и в космической деятельности. Наша страна, как известно, вкладывает средства в те отрасли и направления космической деятельности, которые имеют самые емкие масштабы – это рынок наземной аппаратуры и рынок спутниковых услуг. Таким образом, основной акцент уделяется разработке и использованию новой космической техники и технологий, идет активная подготовка кадров из числа молодежи.

Недавно в Нур-Султане в честь Дня первого полета человека в космос в Национальном космическом центре прошла встреча молодых ученых «ПОКОЛЕНИЕ SPACE» с участием казахстанских космонавтов, Министерства образования и науки, Министерства цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности РК. Также в этом мероприятии приняли участие специалисты космической отрасли, школьники и студенты вузов. Целью мероприятия является популяризация и развитие космической отрасли, повышение интереса мо-

лодежи к вопросам освоения космоса.

Министр цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Казахстана Багдат Мусин поздравил всех с Днем космонавтики. С поздравительной речью в честь Дня космонавтики выступили космонавты Талгат Мусабаев и Айдын Аимбетов. В этом нестандартном новом формате мероприятия всеобщее внимание было приковано к космонавтам, которые проложили дорогу в «мир космоса», прошли испытание в космосе, имеют практический опыт в освоении космического пространства: Народный Герой Казахстана, генерал-лейтенант авиации РК, доктор технических наук, депутат Сената Парламента Талгат Мусабаев и председатель правления АО «НК «Қазақстан Ғарыш Сапары», Народный Герой Казахстана, генерал-майор ВВС РК Айдын Аимбетов. С целью повышения интереса у молодежи к вопросам развития космоса в Казахстане, выступающие рассказали о научных достижениях в космической отрасли. Космонавты подчеркнули важность этого мероприятия для молодежи, которым предстоит осваивать космические просторы в будущем, а также в создании новых космических технологий для Казахстана.

Казахский национальный университет им. Аль-Фараби ведет большую работу по привлечению молодежи к разработке новых космических технологий, конструируемых на базе Научно-технологического парка. Молодежь Казахстана и зарубежных стран могут участвовать в проектах, разработанных учеными и новаторами университета, освоить азы создания новых космических технологий и космической техники, получить знания в области космических исследований, посетить научные семинары, ознакомиться с работами молодых ученых университета.

Дана БАЙТУКАЕВА, старший преподаватель кафедры международного права факультета международных отношений



**Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ ғалымдары халықаралық стандарт талаптарына сәйкес келетін трансизомерлері азайтылған май өнімдерін алудың инновациялық технологиясын әзірледі. Жаңа технологияны «Масло-Дел», «Эфко-Алматы», «Қарағанды маргарин зауыты» секілді т.б. отандық қатты май өнімдерін өндірушілер қолданады.**

(ДДСУ) тамақ өнімдеріндегі ішінара гидратталған майлардың құрамын шектеуді ұсынды. Трансизомерлермен байланысты мәселені шешу үшін ҚазҰУ ғалымдары өсімдік майларын гидрлеудің төмен пайыздық платина катализаторларының тәжіри-

лизаторы (ҚР №30102 патенті) никель катализаторымен салыстырғанда саломастағы (қатты май – авт.) трансизомерлердің құрамын айтарлықтай төмендетті. Бұл «Масло-Дел» ЖШС-де палладий катализаторының тәжірибелік-өнеркәсіптік сынақ-

эксперименттік зерттеу негізінде цис-транс-изомерлеу бойынша процесінің селективтілігін айқындайтын белсенді металдың табиғаты болып табылатынын анықтадық. Платина катализаторлары цис-транс-изомеризация бойынша ең үлкен селективтілікті көрсетеді. Осы эксперименттік қорытындылар негізінде біз жоғары селективтілігімен ерекшеленетін және саломастағы трансизомерлердің құрамын күрт төмендетуге мүмкіндік беретін төмен пайыздық жағылған платина катализаторларын әзірледік (3-6 пайызға дейін). Осылайша 2016 жылы өнертабысқа өтінім бойынша ҚР №32608 патенті алынды. Сондай-ақ өсімдік майларын катализатор мен гидрогенизациялау әдісіне №4919 және №4930 пайдалы модельдерге екі патент алынды, – дейді ҚазҰУ Ғылыми-технологиялық паркі зертханасының меңгерушісі, химия ғылымының кандидаты Әли Әуезов.

Никель катализаторын ҚазҰУ ғалымдары әзірлеген төмен пайызды платина катализаторларына ауыстыру сапалы май өнімдерін өндіруге және никель катализаторларына тән кемшіліктерді жоюға мүмкіндік береді. Атап айтқанда:

- процесс температура-сын 2-3 есе төмендету (70-110°C-қа дейін);
- өсімдік майларын гидрлеу үшін бірнеше рет (3-4 рет) пайдаланылады, саломастағы трансизомерлердің құрамын ұлғайтпайды;
- қайта ағарту процесін болдырмайды;
- катализатор тамақ өнімдеріне енбейді;
- май өнімдеріндегі трансизомерлердің құрамын күрт төмендету;
- алынатын тамақ өнімдерінде никельдің канцерогенді қосылыстары мүлдем кездеспейді;
- гидрленген майлардың органолептикалық көрсеткіштерін жақсарту;
- никель катализаторларын платинаға ауыстыру өндірісті қайта құруды қажет етпейді.

Кеден одағының тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі жөніндегі технологиялық регламентінің күшіне енуімен май-тоңмай өнімдерін өндірушілер біз ұсынатын анағұрлым жетілдірілген гидрогенизация катализаторына көшуге немесе гидрогенизация процесінен бас тартуға және өсімдік майларын қайта этерификациялауға көшуге мәжбүр болады. Бірақ бұл жағдайда ТМД елдерінде (Ресейді қоса алғанда) қайта этерификациялау процесінің энзимдік катализаторларын өндірісінің жоқтығын, олардың импорттың қажеттілігін және олардың жоғары құнын (шамамен 30 000 теңге/кг) атап өткен жөн.

Жоба нәтижесінде азаматтардың денсаулығына тікелей қатысты және айқын әлеуметтік аспекті қамтылғанын көруге болады. Осылайша отандық өндірушілер өнімдеріндегі адам денсаулығы үшін зиянды компонент осы технологияны енгізу нәтижесінде қолайлы әрі қауіпсіз деңгейге дейін жетеді. Әрі мұның денсаулық сақтау, тамақ өнеркәсібі, ғылым және басқа да бірқатар салаларда жан-жақты әрі оң әсер береді деген сенімдеміз.

## Мақсат – май құрамын қауіпсіз ету



ның ішінде Швейцария, Австрия, Исландия, Венгрия, Норвегия, Швеция, Данияда өнеркәсіптік транс майлары құрамының жоғарғы шегі 100 г майға 2 г деңгейінде, яғни жалпы майдың үлесінен 2 пайыздан аспайтын мөлшерде белгіленді.

АҚШ-тың Азық-түлік және дәрі-дәрмек басқармасы (Food and Drug Administration FDA) 2006 жылдың 1 қаңтарынан бастап өндірушілерге транс майлардың құрамын орамында көрсетуді міндеттеді. Ал 2011 жылы Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы

белік өндірісін әзірлеумен айналысады.

Ғалымдардың айтуынша, көптеген елдердегі зерттеушілер жоғары белсенділігі мен селективтілігі бар трансизомерлері аз саломастарды алу үшін гидрогенизация процесін жүргізуге қабілетті жаңа буын катализаторларын жасау проблемасымен айналысады. Барлық осы зерттеулерді біріктіретін негізгі тәсіл – никель катализаторларынан платина тобының асыл металы бар катализаторларға көшу.

– Біз әзірлеген палладий ката-

тарының нәтижелерімен расталды. Алайда палладий катализаторында трансизомерлер құрамының төмендеуіне негізін гидрогенизация процесінің температурасын төмендету арқылы қол жеткізіледі. Палладий катализаторлары трансизомерлердің құрамын халықаралық стандарттар талап ететін деңгейге дейін төмендетуге мүмкіндік бермейді. Біз VIII топтағы әртүрлі металдарды (Pd, Pt, Rh, Ru) әртүрлі тасымалдауыштарға (оксидтер, тұздар, түрлендірілген табиғи минералдар) жағылған

**Компания MASLODELA**  
Республика Казахстан, 050061  
г. Алматы, пр. Рыскулова 276  
Тел.: +7 (727) 258 49 90  
Факс: +7 (727) 1381 3653  
E-mail: office@masloedel.kz

**Компания MASLODEL**  
276, Ryksulov Ave., Almaty 050061  
Republic of Kazakhstan  
Tel.: +7 (727) 258 4990  
Fax: +7 (727) 1381 3653  
E-mail: office@masloedel.kz

**Компания MASLODELA**  
Республика Казахстан, 050061  
г. Алматы, пр. Рыскулова 276  
Тел.: +7 (727) 258 49 90  
Факс: +7 (727) 1381 3653  
E-mail: office@masloedel.kz

**Компания MASLODEL**  
276, Ryksulov Ave., Almaty 050061  
Republic of Kazakhstan  
Tel.: +7 (727) 258 4990  
Fax: +7 (727) 1381 3653  
E-mail: office@masloedel.kz

№ 8/11 от «19» мая 2014 г.

«УТВЕРЖДАЮ»  
Директор филиала ТОО «Масло-Дел»  
Солохина Н.Н.  
2014 г.

**АКТ**  
опытно-промышленных испытаний катализатора гидрирования растительных масел КазНУ им. аль-Фараби

Опытно-промышленные испытания катализатора гидрирования растительных масел проводили на промышленной установке (объем реактора 10 000 л) Масложиркомбината ТОО «Масло-Дел» в период с 21 по 23 октября 2014 г.

В испытаниях принимали участие представители МЖК ТОО «Масло-Дел» начальник цеха рафинации Баева А.Н., главный технолог Стрельчук А.Н. и представители ДПТ «Центр физико-химических методов исследования и анализа» РГПТ КазНУ им. Аль-Фараби зав. лабораторией Ауезов А.Б., научные сотрудники Ералиева А.Т., Тоштай К., Кудайбергенов Б., Тюлегенов М.

Для гидрирования использовали рапсовое масло. В качестве катализатора были использованы низкопроцентный палладиевый катализатор КазНУ им. аль-Фараби, промышленный катализатор марки Прикат 9910, а также смешанный катализатор Прикат 9910: палладиевый катализатор (6:4). Испытания проводили в периодическом режиме. Количество загружаемого катализатора составляло 10 кг. Давление водорода – 0,5 МПа, температура процесса для процесса гидрирования с применением катализатора Прикат 9910 и смешанного катализатора составляла 150 °С, а в случае применения палладиевого катализатора – 90 °С.

Их \_\_\_\_\_

«УТВЕРЖДАЮ»  
Директор филиала ТОО «Масло-Дел»  
Солохина Н.Н.  
2017 г.

**АКТ**  
пилотных испытаний катализатора гидрирования растительных масел КазНУ им. аль-Фараби

Пилотные испытания катализатора гидрирования растительных масел проводили на пилотной установке PARR 4843 (объем реактора 5 л) в период с 15 по 17 июля 2017 года.

В испытаниях приняли участие представители МЖК ТОО «Масло-Дел» начальник цеха рафинации Баева А.Н., зам. генерального директора ТОО «Масло-Дел» Солохина Н.Н. и представители ДПТ «Научно-технологический парк» РГПТ «Казахский национальный университет им. аль-Фараби» зав. лабораторией Ауезов А.Б., научные сотрудники Тоштай К., Бижанов Ж.А., Кудайбергенов Б.

Для гидрирования использовалось подсолнечное масло. В качестве катализатора были использованы низкопроцентный (0,2% Pt) платиновый катализатор КазНУ им. аль-Фараби. Испытания проводили в периодическом режиме. Количество загружаемого катализатора – 3,5 г. Давление водорода – 0,5 МПа, температура процесса гидрирования – 90-110 °С.

Результаты проведенных исследований приведены в таблицах 1 и 2 и на рисунках 1-4 в виде хроматограмм, использованных для определения жирнокислотного состава исходного и гидрированного масла.



# Майдангер ғалымның еңбектері – мәңгілік мұра

**Қазақстан философия ғылымының патриархы, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген ғылым қайраткері, философия ғылымының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессоры Рахматуллинге биыл 100 жыл толды.**

ол – «Төбедегі жұлдызды аспан және ішіміздегі моральдық заң» (И.Кант). Жұлдызды аспанның ұлылығы мен адам болмысының құпиясы туралы ойлар Қ.Рахматуллиннің философия және ғылым әдіснамасы туралы еңбектерінде көрініс тапты. Ол «Ғаламды жылу өлімі күтіп тұрма?», «Эйнштейн әлемінде», «Ғаламдағы өмір», «Адам және ғарыш» және т.б. шығармалары арқылы қазақстандық философия ғылымының негізін қалады. Өз еңбектерінде онтология, ғылыми-техникалық және компьютерлік революция мәселелерін, астрономиялық танымдағы диалектикалық-материалистік әдіснаманың рөлін қарастырды және қазіргі астрономия мен космонавтика деректерінен туындайтын философиялық тұ-



жырымдар келтіреді. Ол астрономияның философиялық және әдіснамалық мәселелерін зерттеді. Осылайша космологияны

ғана емес, астрофизика, космогония, ғаламдағы өмір мәселелерін де қамтыды. Әлемде дамудың басым бағыты жоқ, ғарыштық материяның дамуы өлі емес, бірақ мәңгілік және шексіз процесс екенін жеткізді.

Қасым Халиуллаұлының астрономия және космонавтика бойынша еңбектері шетелдік ғалымдарға да белгілі. Олар NASA америкалық аэронавтика агенттігінің астрономия және космонавтика мәселелері жөніндегі библиографиясына енгізілген. Ол XX ғасыр философиясындағы жаңа бағыттың – Қазақстандағы ғылым тарихы және философиясының бастауында тұрды. Астрономияға деген құштарлық Қасым Рахматуллинді ұлы астроном Николай Коперник оқыған Польшадағы

Торун университетінде дәріс оқуға шақырылған профессор ретінде алып келді.

Ғалым-энциклопедист, ірі әдіскер және ғылым тарихшысы Қ.Рахматуллиннің есімі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті ғалымдарының алтын қорына кіреді. Қ.Рахматуллин – жеңісті Прагада қарсы алған майдангер батыр. Ғалым-энциклопедист ерлігімен және теңдессіз тұжырымдамаларымен жас ұрпаққа үлгі болып қала бермек. Университет ғылымы мен білімінің дамуына қосқан үлесі үшін ғалымның есімі университет мұражайында мәңгі сақталады.

**Әсет ҚҰРАНБЕК,**  
Философия кафедрасының меңгерушісі,  
философия ғылымының докторы,  
қауымдастырылған профессор

**Сәния ЕДІЛБАЕВА,**  
философия ғылымының докторы,  
қауымдастырылған профессор

## Қалдықсыз болашаққа қадам бастайық

**Әлемдегі күрделі экологиялық жағдай бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің біріне айналып отыр. Қазіргі таңда Жер шарындағы халық саны – 7,5 миллиард. Осы адам баласының шаруашылықтағы кез келген әрекетінің нәтижесінде шыққан әртүрлі қалдықтар биосфераны ластап отыр. Бұл тұрғындардың денсаулығы мен өміріне қатер төндіріп, флора мен фауна түрлерінің азаюына, қоршаған ортадағы тепе-теңдіктің бұзылуына әсер етуде.**



қыс проблемасын шешу жолдарына баса назар аударылды. Жалпы, қоқысты қайта өңдеудің негізгі үш әдісі бар: механика-биологиялық, термиялық және компостау. Бірінші әдіс механикалық сұрыптау, кептіру және тығыздаудан; ал термиялық әдіс негізінен қағаз-полимерлі компоненттерді жағу, органикалық бөлігін химиялық синтез газға айналдыруға мүмкіндік беретін қалдықтарды газдандырудан тұрады. Компостинг әдісі – органикалық заттарды микроорганизмдермен ыдыратуға негізделген өзара залалсыздандыру әдісі, нәтижесінде компост (қарашірікке ұқсас өнім) алынады. Осы тұста ең қарапайым, бірақ ең тиімді әдіс – бұл сұрыптау. Осы және басқа да әдістерді талдау арқылы студенттерді жалпы қоқыстарды қайта өңдеу механизмдерімен таныстырып, оларды қалдықсыз болашаққа бір қадам жақындаттық деп сенеміз.

Студенттерді ынталандыру мақсатында Kahoot қосымшасында викторина өткізіліп, оның қорытындысы бойынша топ-сту-

денттер эко-шоппер түріндегі «экологиялық» сыйлықтармен марапатталды. Жастарды экологияға баулу мақсатында TikTok желісін пайдалана отырып, студенттер қоқыс проблемасына арналған бейнероликтер түсірді. Мұндай әдісті пайдалану себебіміз – жастар көп пайдаланатын әлеуметтік желілерді қолдана отырып, студенттерді қоршаған ортаны қорғауға жақындата түсу.

Қоқысты жерге тастау – бұл қазіргі қоғамдағы тұрмыстық мәдениет деңгейінің сипаттамасы. Алайда қоқыс жәшігі де проблеманың шешімі емес, бірден-бір дұрыс жол – қайта өңдеу. Планетамыз шексіз емес, осыны ескере отырып қоқыс мәселесіне бүгіннен бастап назар аударуымыз қажет, өйткені планетамыздың болашағы – әрқайсымыздың қолымызда.

**Диана АХМЕТЖАНОВА,**  
**Индира ДАНИЯРҚЫЗЫ,**

Турақты даму бойынша ЮНЕСКО кафедрасының 1-курс магистранттары

## Ербол Шаймерденов атындағы шәкіртақы табысталды



**Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің журналистика факультетінде қоғам қайраткері, көрнекті рәмізтанушы, Қазақстандағы баспасөз қызметінің негізін қалаушылардың бірі, жазушы-публицист Ербол Шаймерденовтың шығармашылығына арналған дәстүрлі «Шаймерденов оқулары» аясында ғылыми-әдістемелік конференция өтті.**

Шараға Алматы қаласы әкімінің орынбасары Арман Қырықбаев, Е.Шаймерденовтің жұбайы Күләш Қайыржанқызы, ҚазҰУ-дың проректоры м.а. Қанатбек Мұқанов, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, тележурналист Қайнар Олжай, филология ғылымының докторы, профессор, жазушы

Кәкен Қамзин, еліміздің белгілі жазушылары мен ақындары, қоғам қайраткерлері, танымал ғалымдар, БАҚ өкілдері, оқытушылар мен студенттер қатысты. Конференция жұмысын модератор ретінде журналистика факультетінің деканы Сансызбай Мәдиев ашып, алғы сөзді Алматы қаласы әкімінің орынбасары Арман Қырықбаевқа берді.

«Ербол Шаймерденов ағамызбен қызметтес болдық. Мінезі жайдары, биязы еді, жастарға кеңес айтып, демеп жүретін. Жоғарғы Кеңесте баспасөз хатшысы қызметін атқарып, еліміздің тәуелсіздігіне еңбек сіңірген қайраткер болатын. Президент әкімшілігінде, ҚР Парламентінде, Мәдениет және ақпарат министрлігінде жауапты қызметтер атқарып, өзінің жауапкершілігі, мәдениеттілігі, біліктілігі және білімділігімен көзге түскен дара тұлға еді», – деп өз ойымен бөліскен Арман Қырықбаев конференция қатысушыла-

рына арналған Алматы қаласы әкімінің арнайы хатын оқып, конференция жұмысына сәттілік тіледі.

«Әлемдік және отандық PR: маман даярлаудың қоғамдық маңызы және қажеттілігі» атты ғылыми-әдістемелік конференция аясында өткен «Шаймерденов оқулары» барысында Е. Шаймерденовтің әріптестері мен замандастары, курстастары айтулы тұлғаның ел мәдениетіне, БАҚ дамуына, тіл саласына сіңірген еңбектері жайында баяндап, естеліктерімен бөлісті.

«Шаймерденов оқулары» конференциясының соңында қаламгердің жары Күләш Қайыржанқызы журналистика факультетінің студенттері мен жас ғалымдары арасында жүргізілген шығармашылық байқаудың қорытындылары бойынша үздік 14 студентке Е.Шаймерденов атындағы шәкіртақыны табыстады.

**Гүл ҚҰТТЫБЕКҚЫЗЫ**



# Военная кафедра готовит настоящих патриотов



История военной кафедры НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» неразрывно связана с историей университета. С созданием в далеком 1934 году общеобразовательных факультетов КазГУ, создается и кафедра военно-спортивной подготовки, целью которой являлось обучение студенческой молодежи военному делу и развитию спортивно-массовой работы. Первым заведующим кафедры военно-спортивной подготовки был Данилов А.Н.

К началу Великой Отечественной войны КазГУ в целом сложился как ведущий ВУЗ республики. Значительно окрепла и расширилась материальная база, пополнились преподавательские кадры. Особое значение приобрели военная подготовка и патриотическое воспитание на примерах героического прошлого народов нашей страны. С началом Великой Отечественной войны 287 преподавателей, сотрудников и студентов университета ушли на фронт. По ускоренному графику, велась подготовка охотников-разведчиков, радистов-операторов, мотоциклистов, специалистов по рукопашному бою, горных стрелков, гранатометчиков, самбистов, стрелков, пулеметчиков, лыжников и связистов.

Характеризуя работу военной кафедры университета в годы Великой Отечественной войны, надо отметить огромную работу ректора университета Лукьянца И.К., преподавателей, которые напряженным трудом, выполняя оборонные задания способст-

вовали быстрому переходу на обучение по сокращенной программе. Руководителями военной кафедры в военные годы были: подполковник Голландцев Р.С. (1941-1943 годы), полковник Вестфаль И.И. (1943-1944 годы), генерал-майор Мишнин К.А. (1944-1946 годы). В послевоенный период происходит расширение военной кафедры, преподавательский состав пополнился офицерами, имевшими боевой опыт, участвовавшими в Великой Отечественной войне. Вся политико-воспитательная работа и военная подготовка кафедры строилась на боевом опыте Красной Армии, на героических подвигах в войне с фашистской Германией.

В сложное время становления независимости молодого государства Республики Казахстан,

создания и строительства собственных Вооруженных Сил, военная кафедра КазНУ внесла определенный вклад в дело укрепления обороноспособности страны. В настоящее время на военной кафедре студенты обучаются по 16 военно-учетным специальностям. За годы независимости Республики Казахстан подготовлено более 15000 офицеров и сержантов запаса. 30-летие образования ВС РК коллектив военной кафедры встречает напряженной работой по совершенствованию качества учебы, внедрением в учебный процесс новых инновационных технологий.

Военно-патриотическое воспитание является неотъемлемой частью становления молодого поколения граждан Казахстана. Основным объектом военно-

патриотического воспитания являются студенты, обучающиеся на военной кафедре. С этой целью, на военной кафедре создан Центр военно-патриотического воспитания. В организации и проведении воспитательной и военно-патриотической работе сделан акцент на тесную связь с ветеранскими и общественными организациями, использованием бесценного опыта ветеранов Вооруженных Сил, преподавателей нашей кафедры и активному привлечению к проведению мероприятий студентов обучающихся на военной кафедре.

На регулярной основе организуется и проводятся Уроки мужества и чествования ветеранов Вооруженных Сил, ветеранов войск ПВО Сухопутных войск, ветеранов войны в Афганистане, а также благотворительные акции студентов в Доме престарелых. Стало доброй традицией, ежегодно, 1 июня – всемирный День защиты детей, коллективом военной кафедры совместно с профсоюзом «Парасат» проводить «Праздник детства» для детей сотрудников университета. В этот праздник, для детей организуется выставка учебно-боевой техники и вооружения, показательные выступления студентов военной кафедры, различные конкурсы и выступления аниматоров. В период пандемии, при обучении в онлайн формате, в рамках военно-патриотического воспитания студентов дис-

танционно проводились Уроки мужества, тематические беседы, викторины, отснято более 30 информационных и тематических материалов.

Необходимо отметить, что ежегодно, в преддверии двух знаменательных праздников – Дня защитника Отечества и Дня Великой Победы, военная кафедра и Музей университета совместно проводят творческий конкурс «Наследники батыров!» На конкурсе, студенты представляют творческие номера, презентации, читают стихи патриотической направленности. В целях повышения имиджа Вооруженных Сил Республики Казахстан в год 30-летия создания казахстанской армии военной кафедрой с февраля по май 2022 года проведена патриотическая акция «Наследники героев».

Новые подходы обозначенные Президентом – Верховным Главнокомандующим Вооруженных Сил Республики Казахстан в построении «Нового Казахстана», в военном строительстве и будущей конфигурации Вооруженных Сил нашей страны, требуют внедрения новых подходов в системе всего образовательного процесса, подготовке высококвалифицированных специалистов – настоящих патриотов своей Родины!

**Олег АЖИМОВ,**  
полковник, начальник  
военной кафедры КазНУ

## Открылась именная аудитория Халык қаһарманы

На днях в ознаменование 30-летия Вооруженных Сил Республики Казахстан и Дня Защитника Отечества на военной кафедре НАО «Казахский национальный университет имени Аль-Фараби» открыта именная аудитория Героя Советского Союза, Халык қаһарманы, первого Министра обороны Республики Казахстан генерала армии Сагадата Кожамбетовича Нурмагамбетова.



идеологической работы в сухопутных войсках».

В ходе посещения аудитории студенты ознакомились с героической биографией народного героя генерала армии С.Нурмагамбетова, просмотрели документальный биографический фильм и ознакомились с книжной выставкой.

Неоценим вклад пер-

вого Министра обороны независимого Казахстана в дело строительства и становления казахстанской армии. И до настоящего времени народный герой Сагадат Нурмагамбетов является ярким примером патриотизма и любви к Родине!

Каиржан ТУРЕЖАНОВ

## Министр обороны поощрил наших военных

В ознаменование 30-летия Вооруженных Сил Республики Казахстан и Дня Защитника Отечества, Министром обороны Республики Казахстан генерал-лейтенантом Русланом Жаксылыковым вручена почетная грамота начальнику военной кафедры НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» полковнику запаса Олегу Ажимову.



Руководитель Министерства обороны Республики Казахстан отметил значитель-

ный вклад военной кафедры крупнейшего ВУЗа страны – НАО «КазНУ имени Аль-Фараби» в дело подготовки офицеров запаса для казахстанской армии. Отмечен личный вклад полковни-

ка запаса Ажимова О.В. в организацию и проведение военно-патриотической работы среди студенческой молодежи.

Поздравляем начальника военной кафедры!



## Масс-медиа

Масс-медиа және бұқаралық коммуникация саласының қолданыс аясы күн өткен сайын қанатын кеңге жайып келеді. Сондықтан да осы саладағы орныққан тіркестер мен күнделікті қолданыстағы терминдер және әр кезеңге сай ана тілімізге өзге тілдерден еніп, тұрақтап жатқан сөздер де белгілі бір лексикографиялық және лингвистикалық заңдылықтарға бағынады. Себебі қазіргі таңда кез келген салада БАҚ-тың араласпайтын не қолданылмайтын саласы жоқ. Осыған орай, бүгінгі ақпарат ғасырында ауызекі және тілдік қолданыс аясын түрлі лексикалық топтар мен терминологиялық бірліктер нәтижесінде еселей толықтырып отырғанда сан миллиардтаған аудиториямен қарым-қатынастағы масс-медиа және коммуникация тілінің маңызы арта түсуі де заңдылық.



Масс-медиа және коммуникация қызметі әлем халықтарының күнделікті бір-бірімен тілдесулері және өзара түсінісулеріне негіз қалай отырып, Қазақ елінің саяси-экономикалық, әлеуметтік-мәдени және өзге де салалардағы тамаша табыстары мен жетістіктерін миллиондаған аудиторияға паш етуде. Масс-медиа – көп ақпараттар тарату құрылымы, ұйымдастырылған техникалық кешен. Кез келген мәліметті ғаламтор, теледидар, газет-журналдар арқылы оқып, көріп, естіп-біліп жатамыз. Бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ) – арнайы техникалық құралдардың көмегімен кез келген тұлғаға әртүрлі мәліметтерді ашық жариялауға арналған әлеуметтік мекемелер. БАҚ-тың білімдік қызметі азаматтарға әртүрлі ғылым саласынан – қоғамдық-гуманитарлықтан жаратылыстану ғылымдарына дейінгі танымдық хабарларды дайындап, таратуынан көрініс табады. Әрине, ол толыққанды, жүйелі, арнайы оқу орындарында берілетін ғылымды қамтамасыз ете алмайды. Дегенмен де қазіргі қоғамда адам өз өмірінің әр кезеңінде білімнің басым көпшілігін осы БАҚ арқылы алады.

БАҚ-тың атқаратын қызметі әртүрлі, сарапшылардың пікірінше, олардың аса маңыздыларына мыналар жатады: ақпараттық, білімдік, әлеуметтендірушілік, мүдделерді тоғыстырушы, саясат субъектілерінің ықпалдасуы, жұмылдыру. Бір сөзбен айтқанда, БАҚ дегеніміз – күнделікті теледидар, радио, мерзімді баспасөз басылымы және интернет сайттар. Ал оған қоса, жаңа медиа мен жаңа ақпараттық технологиялардың ақпарат таратып, ақпарат жинақтауын да қосуға болады. Наполеон: «Жауға қарсы жүздеген мың қол әскерден төрт газеттің ойсырата соққы беру мүмкіндігі зор», – деген.

Біз бүгін баршамыздың өмірімізді де, жұмысымызды да, күнделікті қарым-қатынасымызды да түбегейлі өзгертетін алапат индустриялық революцияның бастауында тұрмыз. Бұл төртінші революция ауқымы, қарымы мен

күрделілігі революция жағынан осы уақытқа дейінгі адамзат тарихындағы құбылыстардың барлығынан асып түседі. Жасанды интеллектінің, роботандырудың, робот-автомобильдердің, 3D басып шығарудың, нанотехнологияның, биотехнологияның дамуымен және тағы да басқа толып жатқан ғажайыптардың пайда болуымен барлық салада қарыштап көкке өрлейтін, таңғаларлық технологиялық дүмпуге күә болмақпыз. Бүкіләлемдік экономикалық Давос форумының негізін қалаушы және тұрақты президенті Клаус Шваб осындай алапат өзгерістердің әлеуетін алдын ала болжап, терең байыптап, оны адамзат игілігіне жарату жолдарын қарастыратын еңбек жазған. Демек, бұл кітап адамзаттың ортақ болашағы үшін алаңдайтын және революциялық технологияларды қоғам тіршілігіне икемдеуге ниетті жасампаз ортаға арналған.

БАҚ еркіндігі адам бостандығының маңызды алғышарты болып және қоғам мен мемлекеттегі жоғарғы құндылық екені даусыз. Себебі бұқаралық ақпарат еркіндігінсіз, яғни сөз еркіндігінсіз азаматтық қоғамды елестету мүмкін емес. Демек, тәуелсіз қоғамдық бұқаралық ақпарат құралдарының рөлі мен оның демократия үшін маңыздылығын зерттеп, ескеруіміз тиіс. Тіл қашанда ұлттық идеяның басты құрамдасы және мемлекеттік идеологияның негізі болды. Оның үлгілерін қазіргі заманғы тарихтан көптеп келтіруге болады. Алпауыт ақпарат ғасырының легі күн сайын қарыштап дамуда. Әлемде ешкім тоқтата алмайтын екі нәрсе бар. Оның бірі уақыт болса, екіншісі – ақпарат.

Шындығына келгенде, адам ақпаратсыз өмір сүре алмайды. Қай ғасырды алып қарасақ та, адамдар қандай құралмен болсын ақпарат алмасқан. Жаңа медиа – жаһандандудың үлгісі ғана емес, жаңалық берудің жаңа жарышысы.

**Сәуле ТҮРСЫНҚАЛИ,**  
журналистика  
факультетінің  
2-курс студенті

Машиналық оқыту (ML) тек педагогикада ғана емес, өмірдің барлық салаларында ең қызықты және серпінді технологиялардың біріне айналды. Білім беру жүйесінің болашағын болжау үшін машиналық оқыту құралдарын енгізу қазіргі заман талаптарымен байланысты. Google, Apple, Microsoft, Amazon және т.б. сияқты ірі компаниялар осы оқу саласындағы әдістер мен қолданбаларды өзірлеуге қомақты қаржы салып, жаңа мүмкіндіктерге жол ашып, күн сайын өмірдің ажырамас бөлігіне айналуда.

## Студент үлгерімін болжайтын бағдарлама

Студенттердің мінез-құлқын талдайтын қосымша тест нәтижелері бойынша аяқталмаған тақырыптарды қайталауды ұсынатын тьютор және білімді бағалауға арналған аналитик бағдарламалар сөзімізге дәлел. Бұл бағдарламалардың көпшілігі машиналық оқыту алгоритмдері арқылы жүзеге асырылады.

Жоғарыда аталған жұмыстардың бір сарыны Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Информатика кафедрасында жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстың мақсаты – жоғары оқу орнындағы мәліметтер негізінде машиналық оқыту әдістерін қолдана оты-



рып, студенттер үлгерімін болжау.

Бұл жұмыста логистикалық регрессия, кездейсоқ орман,

SVM сияқты машиналық оқыту алгоритмдері жүзеге асырылды. Сонымен қатар әрбір белгінің үлесі Борута алгоритмімен бағаланды. Біз пайдаланған деректер жинағы студенттер, олардың үлгерімі мен өткен жылдардағы мінез-құлқы туралы жеке деректерді қамтиды.

Нәтижесінде деректер жиынының маңызды мүмкін-

діктері анықталды. Яғни деректер жинағынан аздаған маңызды мүмкіндіктері алынып, қалған бөлігі ұсынылған машиналық оқыту алгоритмдерінің жұмысына әсер етті. Келесі семестрдегі студенттердің бағалары 91% дәлдікпен болжанды. Алынған нәтижелер оқу үдерісін жақсартудың тиімді факторларын анықтауға мүмкіндік береді деген сенімдеміз.

**Базарбай АРАСАТ,**  
ақпараттық  
технологиялар  
факультетінің  
1-курс  
магистранты

## «Шетелде білім алуды армандайтынмын»



**Бәсекеге қабілетті білім ордаларының ішінен ҚазҰУ-ды таңдап, шетелден келген студенттердің қарасы көп. Олардың дені сапалы білім алып, білімімен өз мемлекеттерінде бөлісуді армандайды. Бүгінгі кейіпкеріміз – Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың химия және химиялық технология факультетінің 3-курс студенті Оғабек Нұрметов. Ол Түрікменстан мемлекетінің азаматы. Дащоғуз облысының №39 орта мектебін 2016 жылы тамамдаған.**

– Мектептен түлеп үшқан соң, жаңа дүниеге қадам басуды, әлемдік деңгейдегі жоғары оқу орнында білім алуды алдыма мақсат етіп қойдым. Шетелде білім алуды бала күнімнен армандайтынмын. Химия пәні менің қызығушылығымды оятты. Осы саланы терең зерттеп-біліп, білім жисам деп ойлаушы едім. Арманым орындалып, 2019 жылы Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне оқуға түстім.

Бұл күн мен үшін ең бақытты күндерің бірі болды. «Неге Қазақстанды, оның ішінде не себепті ҚазҰУ-ды таңдадың?» деп сұрасаңыз, оқу ордасын таңдауда көп зерттеу жүргіздім. ҚазҰУ-да оқуға ең алдымен маған тұрткі болғаны – кәсіби мамандар мен тәжірибелі, білікті ұстаздар қауымы. Мен білім алып жатқан факультет құрамында ғылыми-технологиялық көпсалалы кластерлер моделі бойынша

жұмыс атқаратын алты кафедра, үш ғылыми-зерттеу институты бар. Бұл таңдауымның дұрыс болғанына бүгінде көзім жетіп отыр, – дей келе, Оғабек қазақтың туыстас, түркітөктес, қонақжай халық екеніне тоқталды. Қазақ халқының ешбір ұлтқа ұқсамайтын ерекше салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы бар екенін тілге тиек етіп, әр дәстүрдің астарында халықты тәрбиелейтін үлкен мән-мағына жатқанына назар аударды.

– Ал әсем Алматы кез келген жанды елең еткізери анық. Шыңы көк тіреген Алатауға қарап еңсең тіктеліп, бойың сергіп, көңілің көтеріледі. Алматыда көптеген шетелдік студенттермен білім, тәжірибе алмасу арқылы достастым. Біз, студенттер, талай мәрте әсем табиғат аясында серуен құрдық. Қаланың тарихи аймақтарын, музейлері мен туризм орындарында болдық. Алматының табиғаты тың идеялар мен креативті ойлардың тууына септігін тигізери анық. Мұндай қалада оқудың өзі бір ғанибет. Ал шаһардың төрінен орын алған ҚазҰУ-дың орны мүлдем бөлек. Студенттің жанына қажет барлық қажеттілік табылады. Студенттердің қарым-қабілеті, білімі артуына септігін тигізіп жатқан факультеттегі барша ұстаздарыма, университет басшылығына алғысым зор. Мен келешекте ҚазҰУ-дан алған біліміммен еліме оралған соң, ұстаз ретінде бөлісуді жоспарлап отырмын, – деп сөзін қорытындылады шетелдік азамат.

**Нұрбек  
НҮРЖАНҰЛЫ**



# Орталық Азия университеттері бір мақсатқа жұмылды



ҚазҰУ-да өткен ректорлар форумының негізгі басымдығы – жоғары оқу орындары арасында көпжақты байланыстарды дамыту. Ұйымдастырылған шара Орталық Азия жоғары оқу орындары арасындағы қарым-қатынастың жаңа деңгейге көтерілуіне септігін тигізді. Сондай-ақ қатысушылар білім саласының өзекті мәселелерін қызу талқыға салды. Бұл халықаралық аренада еліміздің оң имиджін ілгерілетуге және әлемдік деңгейде ұлттық мүддені қолдауға қосымша мүмкіндік береді.

Фотоларды түсірген  
Марат ЖҮНІСБЕКОВ



## ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы  
Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық  
университетінің  
Басқарма Төрағасы – Ректоры  
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар  
департаментінің директоры  
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ  
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ  
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,  
Кәмила ДҮЙСЕН,  
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ  
Фотоші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ  
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

## МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: [kaznugazeta@gmail.com](mailto:kaznugazeta@gmail.com)
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Everest» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Бағасы келісім бойынша.

Газетке жазылу индексі: 64787

Таралымы – 1000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.